

Tutkivan journalismin yhdistys ry
Oikeustoimittajat ry
Taloustoimittajat ry
Politiikan toimittajat ry

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Asia: VM033:00/2014

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Tutkivan journalismin yhdistys ry:ltä, Oikeustoimittajat ry:ltä, Taloustoimittajat ry:ltä ja Poliitiikan toimittajat ry:ltä (myöhemmin "yhdistykset") lausunnon sen esityksestä laeiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta. Yhdistykset antavat yhteisen lausunnon.

Yhdistykset pitävät hyvänä sitä, että luonnoksessa on pyritty takaamaan julkisuuden nykytaso. Valtiovarainministeriö sanoo noudattavansa hallitusohjelman kohtaa, jonka mukaan omistuksen julkisuus säilyy vähintään nykytasolla. Oleellista on, että tämä tavoite myös toteutuu käytännössä. Kaikkien suomalaisten pörssiomistusten on oltava reaaliaikaisesti saatavilla omistajakohtaisesti eriteltyinä kuten nykyään.

Esityksen perusteluissa todetaan, että "suomalaisten osakeomistukset ovat jatkossakin julkisesti saatavilla, joko arvopaperikeskuksessa, jos arvopaperikeskus tällaista palvelua tarjoaa tai yhtiön osoittamassa paikassa". Epäselväksi kuitenkin edelleen jää, toteutuuko julkisuus todella kaikkien suomalaisten osakkeenomistajien osalta. Tästä esimerkkinä olisi tilanne, jossa liikkeeseenlaskija eli pörssiyritys valitsee ulkomaisen arvopaperikeskuksen tai sijoittaja käyttää ulkomaista säilyttäjäpankkia.

Jos ulkomaisia toimijoita tai heidän suomalaisia asiakkaitaan ei voida velvoittaa noudattamaan Suomen lainsäädäntöä, esitys ei ole kannatettava. Samaan kiinnittää huomiota esimerkiksi Valtakunnansyyttäjänvirasto omassa lausunnossaan.

Mikäli esitystä valmistellaan nyt esitellyn mallin pohjalta, jatkovalmistelussa pitää huolehtia siitä, että liikkeeseenlaskijalla eli pörssiyrityksellä on aito mahdollisuus saada selville ja julkistaa lopullinen omistaja. Tämä tieto pitää saada nopeasti pitkienkin hallintarekisteriketjujen päästä, mikäli sellaisia syntyy.

Julkisuuden toteuttamiseksi pitäisi selkeästi lailla kieltää suomalaisilta sellaisen palveluntarjoajan käyttäminen, joka ei pysty julkistamaan tai toimittamaan tietoa varsinaisesta osakkeenomistajan reaaliaikaisesti. Tämä takaa samalla myös viranomaisille heidän tarvitsemansa tiedon.

Lisäksi yhdistykset katsovat, että uudistuksessa on estettävä ns. pimeän ajan syntyminen. Suomalaisen osakeomistustietojen on oltava katkeamatta saatavilla myös muutosvaiheen yli.

Luetteloiden käyttämisestä

Yhdistysten mielestä on perusteltua, että rekistereiden käyttöön olisi saatavilla yhteinen, verkkoselaimen perustuva haku. On tärkeää, että kuka tahansa tietoa kaipaava saisi sen haettua sujuvasti ja nykyaikaisesti verkon kautta.

Tällä hetkellä arvopaperikeskuksen haun käyttämismahdollisuus perustuu fyysiseen sijaintiin ja näin ollen eri puolilla Suomea tiedonhakijat ovat eriarvoisessa asemassa.

Mikäli jatkossa kaikkien yhtiöiden omistustietojen haku järjestetään verkkoselaimen kautta, sinne tulee tehdä mahdolliseksi henkilön kaikkien osakeomistustietojen hakeminen kerralla. Nykyään tietoa haluavan on tehtävä haku erikseen jokaisen yhtiön jokaiseen osakesarjaan.

Tunnistetiedot

Omistajan tunnistamiseksi ja virheiden välttämiseksi henkilöistä tulisi merkitä kaikkiin eri osakasluetteloihin osoite ja tarkka syntymäaika.

Historiatieto esille

Yhdistykset kiinnittävät huomiota siihen, että lain jatkovalmistelussa pitää huolehtia historiatiedon säilymisestä sekä suoraan omistetuilla että yksilöllisesti asiakaserotelluilla tileillä. Tarkka historiatietoa on tärkeää sekä median että viranomaisten tekemissä selvityksissä.

Vaarana esitetyssä mallissa on, että historiatieto ei säily yhtä hyvin kuin nykyisessä suoraan omistukseen perustuvassa järjestelmässä.

Yhdistykset esittävät edelleen myös, että Euroclearin hallussa oleva historiatieto avataan yleisön ja median käyttöön kokonaisuudessaan. Tämä tietokanta ylittää 1990-luvulle.

Juridista estettä tietojen avaamiselle ei ole, sillä laki määrää osakasluettelon julkiseksi. Käytännössä luettelo on päivitetty kerran vuorokaudessa ja nähtävillä ovat olleet kulloinkin päivitettyt tiedot.

Lain muotoilu määrää minimitason, mutta ei estä vanhojenkin osakasluetteloiden avaamista nähtäville. Kenellä hyvänsä olisi joka tapauksessa mahdollisuus kerryttää samaa tietoa ostamalla omistustiedot joka päivä.

Käyttöliittymä pörssikauppojen historian selvittämiseksi on jo kehitettynä, sillä ilmoitusvelvollisten osalta nämä omistustiedot ovat jo yleisön saatavissa viiden vuoden ajalta. Myös Finanssivalvonta on kehittänyt käyttöönsä vastaavan ohjelman.

Kunnioitavasti,

Jarkko Sipilä
puheenjohtaja
Oikeustoimittajat ry

Mari Haavisto
puheenjohtaja
Politiikan toimittajat ry

Jyrki Siivonen
puheenjohtaja
Taloustoimittajat ry

Salla Vuorikoski
puheenjohtaja
Tutkivan journalismin yhdistys ry